

VALSTYBINĖS KALBOS MOKYMO PROGRAMŲ, ĮGYVENDINAMŲ VISAGINO VALSTYBINĖS KALBOS CENTRE, APRAŠAS

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Valstybinės kalbos mokymo programų, įgyvendinamų Visagino valstybinės kalbos centre, aprašas (toliau – Aprašas) reglamentuoja kitakalbių, nemokančių arba nepakankamai gerai mokančių valstybinę kalbą, mokymo pagal I, II ir III valstybinės kalbos mokėjimo kategorijų reikalavimus, patvirtintus Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. gruodžio 24 d. nutarimu Nr. 1688 „Dėl valstybinės kalbos mokėjimo kategorijų patvirtinimo ir įgyvendinimo“, paskirtį, tikslus, uždavinius, turinį, ugdymo priemones, rezultatus bei pasiekimų ir pažangos vertinimą.

2. Valstybinės kalbos mokymo programų (toliau – Programos) rengėjas ir vykdytojas – Visagino valstybinės kalbos centras.

3. Programų apimtis: valstybinės kalbos mokymui pagal I, II ir III valstybinės kalbos mokėjimo kategorijų reikalavimus – 96 arba 120 akademinės valandos (priklausomai nuo mokinių poreikių ir Visagino valstybinės kalbos centro galimybių); valstybinės kalbos mokymui pagal sustiprinto gramatinių įgūdžių ugdymo programą – atsižvelgus į mokinių poreikius ir pasirengimą.

4. Programos skirtos įvairaus amžiaus kitakalbiams, siekiantiems išmokti valstybinę kalbą, tobulinti jau turimą kalbos mokėjimo lygį – kalbėjimo, rašybos, kalbos kultūros bei gramatinius įgūdžius. Asmenų priėmimas mokytis pagal Programas vykdomas vadovaujantis Mokinių priėmimo į Visagino valstybinės kalbos centrą ir grupių komplektavimo tvarkos aprašu, patvirtintu Visagino savivaldybės tarybos sprendimu.

5. Aprašas parengtas vadovaujantis Bendrųjų valstybės ir savivaldybių biudžetų finansuojamų neformaliojo švietimo programų kriterijų aprašu, patvirtintu Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2004 m. birželio 18 d. įsakymu Nr. ĮSAK-991, ir Vaikų neformaliojo švietimo koncepcija, patvirtinta Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2005 m. gruodžio 30 d. įsakymu Nr. ISAK-2695 (Žin., 2006, Nr. 4-115), VVKC nuostatais, patvirtintais Visagino savivaldybės tarybos.

6. Apraše vartojamos sąvokos atitinka Lietuvos Respublikos švietimo įstatyme (Žin., 1991, Nr. 23-593; 2003, Nr. 63-2853), Lietuvos Respublikos neformaliojo suaugusiųjų švietimo įstatyme (Žin., 1998, Nr. 66-1909), Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. gruodžio 24 d. nutarime Nr. 1688 „Dėl valstybinės kalbos mokėjimo kategorijų patvirtinimo ir įgyvendinimo“ (Žin., 2003, Nr. 123-5618) aprašytas sąvokas.

II. PROGRAMŲ PASKIRTIS

7. Programos skiriamos tautinių mažumų atstovams, siekiantiems įgyti ir išsiugdyti pakankamą lingvistinę ir komunikacinę kompetenciją, kad galėtų tinkamai bendrauti lietuvių kalba visose gyvenimo srityse, oficialioje ir neoficialioje sferose.

8. Pagal siekiamos valstybinės kalbos mokėjimo kategorijos lygį vykdomos šios Programos:

8.1. Pradedančiojo kalbos vartotojo valstybinės kalbos mokymo programa (pagal I valstybinės kalbos mokėjimo kategorijos reikalavimus) skiriama paslaugų teikimo, gamybos, prekybos, transporto ir kitų sričių darbuotojams, jeigu jie darbo reikalais turi bendrauti su asmenimis ir (ar) pildyti paprasčiausių dokumentų formas (vairuotojai, rūbininkai, padavėjai, pardavėjai ir kiti prekybos darbuotojai, kiti ūkines ar technines funkcijas atliekantys darbuotojai ir panašiai).

8.2. Pažengusiojo kalbos vartotojo valstybinės kalbos mokymo programa (pagal II valstybinės kalbos mokėjimo kategorijos reikalavimus) skiriama švietimo, kultūros, sveikatos priežiūros,

socialinės apsaugos ir kitų sričių darbuotojams, valstybės tarnautojams, kurių pareigybės priskirtos B ir C lygiams, jeigu jie darbo reikalais turi nuolat bendrauti su asmenimis ir (ar) pildyti dokumentų formas (švietimo ir kultūros įstaigų darbuotojai, mokytojai ir panašiai).

8.3. Savarankiško kalbos vartotojo valstybinės kalbos mokymo programa (pagal III valstybinės kalbos mokėjimo kategorijos reikalavimus) skiriama valstybės ir savivaldybių institucijų, įstaigų, įmonių ir organizacijų vadovams, valstybės tarnautojams, kurių pareigybės priskirtos A lygiui, valstybine kalba dėstantiems mokytojams.

8.4. Sustiprinto gramatinių įgūdžių ugdymo programa skiriama bendrojo lavinimo mokyklų 10–12 klasių mokiniams (kurių gimtoji kalba yra ne lietuvių), norintiems įtvirtinti ir tobulinti jau turimus gramatinius įgūdžius, taip pat norintiems geriau pasiruošti valstybinės kalbos egzaminui.

9. Kalbos mokymosi lygį besimokantysis gali pasirinkti nepriklausomai nuo jo užimamų pareigų.

III. PROGRAMŲ TIKSLAI IR UŽDAVINIAI

10. Pagrindinis valstybinės kalbos mokymo tikslas – sudaryti sąlygas kitakalbiams įgyti tam tikrą bendravimo lietuvių kalba kompetenciją.

11. Pradedančiojo (I valstybinės kalbos mokėjimo kategorijos siekiančiojo) kalbos vartotojo valstybinės kalbos mokymo uždaviniai:

11.1. išmokti elementariai bendrauti lietuvių kalba įprastose, numatomose kasdienio gyvenimo situacijose;

11.2. išsiugdyti elementarius gebėjimus gauti ir perteikti informaciją, suprasti ir reikšti mintis, jausmus;

11.3. išsiugdyti poreikį nuolat tobulinti savo kalbinius gebėjimus;

11.4. pažinti ir suvokti lietuvių kalbą kaip Lietuvos kultūros dalį;

11.5. išsiugdyti nuostatą ir motyvaciją pagal išgales domėtis šiuolaikiniu visuomeniniu kultūriniu Lietuvos gyvenimu.

12. Pažengusiojo (II valstybinės kalbos mokėjimo kategorijos siekiančiojo) kalbos vartotojo valstybinės kalbos mokymo uždaviniai:

12.1. išmokti tiesiogiai bendrauti su pareigūnais, oficialiais asmenimis, tvarkyti įvairius asmeninius ir tarnybinius reikalus;

12.2. išsiugdyti gebėjimus asmeniškai bendrauti, užmegzti ir palaikyti įvairaus pobūdžio socialinius kontaktus;

12.3. išsiugdyti gebėjimą suprasti sakinio ar rašytinio teksto esmę, svarbiausias detales;

12.4. išsiugdyti nuostatą ir poreikį sieti mokomuosius, pažintinius ir profesinius interesus.

13. Savarankiško (III valstybinės kalbos mokėjimo kategorijos siekiančiojo) kalbos vartotojo valstybinės kalbos mokymo uždaviniai:

13.1. išmokti bendrauti (keistis informacija, idėjomis, nuomonėmis, požiūriais, jausmais, išgyvenimais, patirtimi, planais) valstybine kalba visose viešojo ir asmeninio gyvenimo situacijose, užsiimant įvairia visuomenine veikla, aktyviai įsitraukiant į Lietuvos kultūrinį kontekstą, į tolesnį mokymąsi ir profesinę veiklą;

13.2. išsiugdyti gebėjimą gauti, apdoroti ir suteikti įvairaus pobūdžio informaciją iš įvairių šaltinių (literatūra, spauda, televizija, radijas ir t. t.), dalyvaujant ekonominėje, politinėje, profesinėje, kultūrinėje ir kitokioje veikloje;

13.3. pasirengti suvokti esmines Lietuvos visuomeninio ir politinio gyvenimo problemas, išsiugdyti brandžią pilietinę savimonę.

14. Besimokančiojo pagal sustiprinto valstybinės kalbos gramatinių įgūdžių ugdymo programą uždaviniai:

14.1. gilinti asmeninį gramatinį raštingumą, tobulinti kalbos kultūros ir stilistikos bei viešojo kalbėjimo įgūdžius; tinkamai pasirengti tolesniam mokymuisi aukštosiose Lietuvos mokyklose, užsiimant įvairia visuomenine veikla aktyviai įsitraukti į Lietuvos kultūrinį kontekstą;

14.2. išsiugdyti gebėjimą kritiškai vertinti idėjų ir informacijos patikimumą, populiarumą, šališkumą bei šiuolaikinio kultūrinio gyvenimo reiškinius.

IV. PROGRAMŲ TURINYS

15. Programos pagrįstos bendraisiais didaktiniais ir specialiaisiais metodiniais valstybinės kalbos mokymo(si) principais, susijusiais tarpusavyje, bei su mokinių pažintinės veiklos dėsningumu ir mokymo(si) tikslais.

16. Besimokydami valstybinės kalbos ugdymo procese kitakalbiai turi išsiugdyti komunikavimo kompetenciją – gebėjimą sėkmingai vartoti kalbą visose gyvenimo situacijose ir siekti tenkinti bendravimo ir mokymosi poreikius.

17. Programos numato šių komunikacinės kompetencijos sričių ugdymą: lingvistinę, sociokultūrinę, sociolingvistinę, diskurso, socialinę ir strateginę.

18. Komunikacinių kompetencijų ugdymas grindžiamas kontekstualumu, t. y. bendravimo situacija, sfera, priklausančia nuo komunikavimo tikslų, komunikacijos akto dalyvių, adresato ir adresanto, bendravimo būdų, pranešimo turinio. Kitakalbiai turėtų gebėti:

18.1. bendraudami su oficialiais asmenimis, tvarkydami įvairius reikalus, žodžiu ir raštu komunikuoti (pasiteirauti, paprašyti pakartoti, patikslinti, pasiaiškinti, suprasti rašytinę informaciją, užpildyti reikiamus dokumentus, pateikti informaciją, pasikeisti nuomonėmis ir pan.) valstybinėse ir privataus sektoriaus įstaigose, skyriuose, valdybose, agentūrose, viešojo maitinimo vietose, parduotuvėse, prekybos centruose, turguose ir panašiai, visuomeninio transporto priemonėse, informacijos tarnybose, kultūros, sporto ir kitose viešose vietose, paštuose, bankuose, sveikatos priežiūros įstaigose, švietimo ir mokslo įstaigose;

18.2. bendraudami su neoficialiais asmenimis, pasikeisti informacija, išreikšti savo nuomonę, požiūrį į jausmus, vertinimus, norus, suprasti kito asmens reiškiamus panašius dalykus, susitarti, kalbėdami apie asmeninį gyvenimą, keliones, vietas, parduotuves, prekes, kainas, valgymą, gėrimą, orą, visuomeninius santykius, politiką, kalbas, jų mokymąsi.

19. Ugdant(is) komunikacinius gebėjimus siekiama užtikrinti kalbinės veiklos rūšių – klausymo, kalbėjimo, skaitymo ir rašymo – dermę.

20. Siekiant tinkamo komunikavimo gebėjimo, kitakalbiams privalu susipažinti su lietuviškai kalbančios visuomenės bendravimo ir elgesio normomis, kalbos etiketu, visuomenės papročiais, ritualais, tradicijomis, pagrindinėmis vertybėmis ir nuostatomis.

21. Kitakalbiai turėtų gebėti pasinaudoti supratimo strategijomis (atskirti svarbiausius ir antraeilius dalykus, faktus nuo komentarų, mokėti surasti, įvertinti bei panaudoti informaciją, nustatyti adresatą, suprasti kalbėtojo požiūrį ir komunikacines intencijas ir pan.) ir kompensavimo strategijomis, kai turimos komunikacinės kompetencijos nepakanka (pvz.: suprasti teksto esmę nekreipiant dėmesio į nežinomus kalbos elementus, mokėti pasinaudoti žodynais, gramatikomis, žinynais, lentelėmis ir pan., nežinant žodžio pasakyti savo mintį aprašomuoju būdu, pasinaudoti pašnekovo galimybėmis užpildant savo mokėjimo spragas ir pan.).

22. Komunikacinės kompetencijos ugdymo pagrindą, siekiant parengti mokinį vartoti tam tikrai situacijai tinkamą žodyną, suprasti tekstus ar raštu bendrauti, svarstyti, reikšti savo mintis, sudaro šios pagrindinės temos: asmeninis gyvenimas, visuomenė ir valstybė, Lietuvos gamta, žmogus ir aplinka, kultūrinė Lietuvos įvairovė, šiandieninė Lietuvos kultūra ir mokslas.

V. UGDYMO PRIEMONĖS

23. Programoms įgyvendinti naudojama mokomoji ir metodinė literatūra:

23.1. Pradedančiojo kalbos vartotojo valstybinės kalbos mokymui:

23.1.1. Ramonienė M., Pribušauskaitė J. Praktinė lietuvių kalbos gramatika. Vilnius: Baltos lankos, 2003.

23.1.2. Ramonienė M., Vilkienė L. Po truputį: Mokinio knyga. Vilnius: Baltos lankos, 1998.

- 23.1.3. Stumbrienė V., Kaškeliavičienė A. Nė dienos be lietuvių kalbos: 12 pamokų. Vilnius: Gimtasis žodis, 2001.
- 23.1.4. Vaišnorienė E. Po vienu stogu. Vilnius: Versus aureus, 2007.
- 23.2. Pažengusiojo kalbos vartotojo valstybinės kalbos mokymui:
- 23.2.1. Ramonienė M., Pribušauskaitė J. Praktinė lietuvių kalbos gramatika. Vilnius: Baltos lankos, 2003.
- 23.2.2. Ramonienė M., Vilkienė L. Po truputį: Mokinio knyga. Vilnius: Baltos lankos, 1998.
- 23.2.3. Stumbrienė V., Kaškeliavičienė A. Nė dienos be lietuvių kalbos: 12 pamokų. Vilnius: Gimtasis žodis, 2001.
- 23.2.4. Vaišnorienė E. Po vienu stogu. Vilnius: Versus aureus, 2007.
- 23.2.5. Frazeologijos žodynas. Vilnius: 2001.
- 23.2.5. Jasaitienė E. Lietuviškai apie Lietuvą, Vilnius: Alma mater, 1994.
- 23.3. Savarankiško kalbos vartotojo valstybinės kalbos mokymui:
- 23.3.1. Frazeologijos žodynas. Vilnius, 2001.
- 23.3.2. Jasaitienė E. Lietuviškai apie Lietuvą. Vilnius: Alma mater, 1994.
- 23.3.3. Juzėnienė J. Pasirengimo lietuvių kalbos egzaminui užduotys XI–XII klasei. Vilnius: Presvika, 2003.
- 23.3.4. Kemeklienė D. Lietuvių kalbos kultūros kontroliniai pratimai. Kaunas, 1994.
- 23.3.5. Koženiauskiene R. Retorika, iškalbos stilistika, Vilnius, 1999.
- 22.3.6. Lisauskienė A. Skaitvardis, įvardis. Kaunas: Šviesa, 2006.
- 23.3.7. Lietuvių kalbos žinynas. Kaunas, 2003.
- 23.3.8. Mickuvienė I., Lietuvių kalbos mokymas XI–XII klasėje. Kaunas: Šviesa, 2007.
- 23.3.9. Nauckūnaitė Z. Iškalbos mokymas. Kaunas: Šviesa, 2001.
- 23.3.10. Paulauskienė A. Lietuvių kalbos kultūra. Kaunas, 2001.
- 23.3.11. Ramonienė M., Pribušauskaitė J. Praktinė lietuvių kalbos gramatika. Vilnius, 2003.
- 23.3.12. Šukys J. Lietuvių kalba. Kalbos kultūra. Vadovėlis XI klasei. Kaunas, 1998.
- 23.4. Sustiprintam gramatinių įgūdžių ugdymui:
- 23.4.1. Dabartinės lietuvių kalbos gramatika. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidykla, 1996.
- 23.4.2. Dobrovolskis B. Mokomieji diktantai V–X klasei. Kaunas: Šviesa, 2000.
- 23.4.3. Kačinskienė R., Lileikaitė M. Lietuvių kalbos testai aukštesniųjų klasių moksleiviams. Žaltvykslė, 2005.
- 23.4.4. Mokomosios lietuvių kalbos taisyklės. Vilnius: Leidybos centras, 1994.
- 23.4.5. Šumakariene L. Tobulinkime lietuvių kalbos mokėjimo įgūdžius. Vilnius, 2001.
- 23.4.6. Paulauskienė A., Tarvydaitė D. Žodyno normos ir dabartinė vartoseną. Kaunas: Šviesa, 1998.
- 23.4.7. Vatkevičiūtė V. Bendrinės lietuvių kalbos kirčiavimas. Kaunas: Šviesa, 1997.
24. Programoms įgyvendinti naudojamos interneto priemonės:

http://www.autoinfa.lt/webdic/	Dabartinės lietuvių kalbos žodynas
http://www.socmin.lt/dss/	Aiškinamasis darbuotojų saugos ir sveikatos terminų žodynas
http://www.astro.lt/enciklopedija/	Astronomijos enciklopedinis žodynas
http://www.draudimas.lt/index.php/lt	Draudimo terminų žodynelis
http://aldona.mii.lt/pms/terminai/term/	Kompiuterijos terminų aiškinamasis žodynas
http://www.yourdictionary.com arba http://www.dictionary.com/	Įvairūs žodynai
http://www.republika.pl/xpicto/linki.html	Lenkų-lietuvių, lietuvių-lenkų kalbų žodynas
http://www.donelaitis.vdu.lt/	Lietuvių kalbos tekstynas
http://www.sec.lt/zodynas/1.htm	Socialinės apsaugos terminų žodynas
http://www.terminynas.lt	Terminų bazė
http://www.smm.lt/nuorodos/nuorodos.htm	Tarptautiniai ryšiai, duomenų bazės
http://www.rtn.lt/mi/0401/index.html	Mokslo įdomybės

http://www.emokykla.lt/cd/tarmes/	Lietuvių tarmės (kompiuterinis žodynas)
http://www.lkz.lt	Lietuvių kalbos žodynas

VI. SIEKTINI REZULTATAI

25. Baigę Pradedančiojo kalbos vartotojo valstybinės kalbos mokymo programą, kitakalbiai turi gebėti bendrauti įprastose komunikacinėse situacijose, kur reikia mokėti šnekamąją ir rašomąją kalbą; patekę į neįprastą padėtį ir susidūrę su komunikacinio pobūdžio problemomis, gerai suprasti lėtą ir aiškia šneką, dažnai vartojamus posakius, susijusius su svarbiausiomis gyvenimo sritimis (pvz., apie asmenį, šeimą, apsipirkimą, vietos geografiją, tarnybą); kalbėtis ir rašyti apie paprastus, pažįstamus ir įprastinius dalykus, paprastomis kalbos priemonėmis papasakoti apie savo išsilavinimą, patirtį, artimiausią aplinką, būtinausius poreikius; įgyti profesinės leksikos vartojimo įgūdžių pagrindus. Pradedančiojo kalbos vartotojo produktyvusis žodynas turi apimti ne mažiau kaip 800 leksikos vienetų bazinį žodyną.

26. Baigę Pažengusiojo kalbos vartotojo valstybinės kalbos mokymo programą, kitakalbiai turi gebėti aiškia, sklandžia, taisyklinga kalba bendrauti visose visuomeninio ir asmeninio gyvenimo situacijose, bendrauti tiek įprastose, tiek neįprastose komunikacinėse situacijose, susidūrę su socialinio ir lingvistinio pobūdžio problemomis, kai reikia šnekamosios ar rašytinės kalbos mokėjimo, suprasti aiškių tekstų apie žinomus dalykus (su kuriais susiduriama darbe, mokykloje, poilsiaujant ir t. t.) svarbiausias mintis; bendrauti daugelyje numatomų kasdienio gyvenimo situacijų, kurti paprastą rišlų tekstą įprastomis arba savo specialybės temomis, apibūdinti patirtį ir įvykius, svajones, viltis, norus, trumpai pateikti priežastis ir paaiškinti nuomones ar planus; vartoti profesinę leksiką; įgyti pakankamai gerus profesinės leksikos vartojimo įgūdžius. Pažengusiojo kalbos vartotojo produktyvusis žodynas turi apimti ne mažiau kaip 1500 leksikos vienetų.

27. Baigę Savarankiško kalbos vartotojo valstybinės kalbos mokymo programą, kitakalbiai turi gebėti visiškai laisvai aiškia, sklandžia, taisyklinga kalba bendrauti visose visuomeninio ir asmeninio gyvenimo situacijose. Savarankiško vartotojo kalbos mokėjimo lygio produktyvusis bazinis žodynas turi apimti ne mažiau kaip 2500 leksikos vienetų.

28. Baigę sustiprinto gramatinių įgūdžių ugdymo programą, bendrojo lavinimo vidurinių mokyklų mokiniai turi gebėti taisyklingai rašyti, kalbėti, turėti gerus stilistikos bei viešojo kalbėjimo įgūdžius, būti pasiruošę tolesniam mokymuisi aukštosiose Lietuvos mokyklose, užsiimti įvairia visuomenine veikla, aktyviai įsitraukti į Lietuvos kultūrinį gyvenimą.

VII. PASIEKIMŲ IR PAŽANGOS VERTINIMAS

29. Grįžtamajam ryšiui nustatyti naudojami neformalaus vertinimo (formuojamojo ir diagnostinio) bei įsivertinimo raštu ir žodžiu būdai, juos derinant tarpusavyje: testai, tezės, pratybos, pasakojimas, rašiniai pagal įvestį, darbas su tekstais, dialogai, diskusijos, pokalbiai, konspektai, kontroliniai klausimai, apklausos, anketos, straipsnių, laiškų rašymas, projektai, mokymosi dienoraščio pildymas, vaidmenų žaidimai, vaizdo treniruotės.

30. Vertinimo ir į(si)vertinimo formos:

30.1. apibendrinimas, pastabos, rekomendacijos, komentarai, simboliai, piešiniai, popieriaus lapeliai ir kt.;

30.2. egzaminas, kurį mokinys gali laikyti, išklauses valstybinės kalbos mokymo programą pagal pasirinktą lygį.

31. Mokiniui ar jo darbdaviui prašant išduodamos pažymos apie valstybinės kalbos kursų lankymą arba baigimą.

VIII. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

32. Programas įsakymu tvirtina Visagino valstybinės kalbos centro direktorius.

33. Aprašo įgyvendinimo stebėseną vykdo Visagino valstybinės kalbos centro direktorius (ar jo įgalioti darbuotojai) bei Visagino savivaldybės administracijos Švietimo, kultūros ir sporto skyrius.
